

ΟΙ ΟΠΑΔΟΙ ΤΟΥ ΙΗΟΥ.

(Συνέχεια ἴδε φυλλάδ. 35).

— Πράξε κατὰ τὴν συνειδήσιν σου ἂν ὑπάρχῃ ἔγκλημά τι κατὰ τοῦ Θεοῦ, ἀναδέχθητέ το ὑμεῖς, διότι ἐγὼ μόνον τὴν ἀπέναντι τῶν ἀνθρώπων εὐθύνην ἀναλαμβάνω. Θὰ παρευρεθῶ εἰς ὅ,τι συμβῇ, ἀλλὰ χωρὶς νὰ λάβω μέρος οὔτε διὰ νὰ ἐμποδίσω οὔτε διὰ νὰ συνδράμω.

— Λοιπὸν, τί λέγει, ἠρώτησαν ἑκατὸν φωναί, Ὁλοσπάθῃ;

— Λέγει ὅτι δυνάμεθα νὰ πράξωμεν κατὰ τὴν συνειδήσιν μας καὶ νίπτει τὰς χεῖρας.

— Ζήτω ὁ Στρογγυλοκέφαλος! ἀνέκραξαν πάντες οἱ παρεστώτες καὶ ἔσπευσαν πρὸς τὴν ἄμαξαν, ἐνῶ ὁ Καδουδάλ ἔμενεν ἀκίνητος ἐν μέσῳ τοῦ χειμάρρου ἐκείνου. Ὁ Ῥολάνδος ἔμενεν ὀρθίος πλησίον αὐτοῦ, ἀκίνητος ὡς αὐτός, πλήρης περιεργείας, διότι ἡγνόνει ὀλοσχερῶς περὶ τίνος ἐπρόκειτο.

Ἐκεῖνος ὅστις ἐλθὼν ὠμίλησε πρὸς τὸν Καδουδάλ καὶ ὃν ὁ σύντροφός του ὑπέδειξε μὲ τὸ ὄνομα Ὁλοσπάθης, ἤνοιξε τὴν θυρίδα· ἐφάνησαν δὲ τότε ἐν τῷ βάθει τῆς ἀμάξης οἱ περίτρομοι ἐπιβάται αὐτῆς.

— Ἄν δὲν ἔχῃτέ τι νὰ εἰπῇτε κατὰ τοῦ βασιλέως καὶ τῆς θρησκείας, εἶπεν ὁ Ὁλοσπάθης μὲ φωνὴν πλήρη καὶ ἡχηράν, κατὰβητε ἀφόβως· δὲν εἴμεθα κακοῦργοι, ἀλλὰ χριστιανοὶ καὶ βασιλόφρονες.

Ἡ διακήρυξις αὕτη ἐνεθάρρυνε τοὺς ἐπιβάτας, διότι εἰς ἀνὴρ ἐνεφανίσθη εἰς τὴν θυρίδα καὶ κατήλθεν, εἴτα δύο γυναῖκες, μετ' αὐτὰς μία μήτηρ σφίγγουσα τὸ τέκνον εἰς τὰς ἀγκάλας τῆς, εἴτα μία νεᾶνις καὶ ἐν τέλει εἰς ἀνὴρ.

Οἱ βασιλόφρονες τοὺς ὑπεδέχοντο κάτωθεν τῆς ἀμάξης, τοὺς παρετήρουν μετὰ προσοχῆς, καὶ μὴ ἀνευρίσκοντες ἐν αὐτοῖς τὸν ζητούμενον, ἔλεγον — Διέλθετε.

Εἰς μόνος ἀνὴρ ἔμενεν ἐν τῇ ἀμάξῃ, εἰσαγαγόντος δὲ τίνος δᾶδα ἐντὸς αὐτῆς, ἐφάνη ὅτι ὁ ἀνὴρ ἐκεῖνος ἦν ἱερεὺς.

— Λειτουργεῖ τοῦ Κυρίου, εἶπεν ὁ Ὁλοσπάθης, διατί δὲν καταβαίνεις μετὰ τῶν ἄλλων; δὲν ἤκουσες τί εἶπον ὅτι εἴμεθα χριστιανοὶ καὶ βασιλόφρονες;

Ὁ ἱερεὺς δὲν ἐκινήθη ποσῶς· μόνον οἱ ὀδόντες του σπασμωδικῶς ἔτριξαν.

— Διατί ὁ φόβος οὗτος; ἠρώτησεν ὁ Ὁλοσπάθης, μὴ τὸ ὄνομά σου δὲν συνηγορῇ ὑπὲρ σοῦ;

Ὁ ἀνθρωπος ὅστις φέρει ράσον δὲν δύναται νὰ πράξῃ τί μῆτε κατὰ τῆς θρησκείας, μῆτε κατὰ τῆς βασιλείας,

Ὁ ἱερεὺς, συνελθὼν εἰς ἑαυτὸν, ἐψιθύρισεν,

— Ἐλεος! ἔλεος!

— Διατί ἔλεος; ἠρώτησεν ὁ Ὁλοσπάθης· αἰσθάνεσαι λοιπὸν ἔνοχον ἑαυτὸν, ἄθλιε;

— Ὡ!! ὦ! εἶπεν ὁ Ῥολάνδος, κύριοι χριστιανοὶ καὶ βασιλόφρονες, ἰδοὺ πῶς ὁμιλεῖτε πρὸς τοὺς ὑπηρέτας τοῦ Θεοῦ.

— Ὁ ἀνθρωπος οὗτος, ἀπεκρίθη ὁ Καδουδάλ, δὲν εἶνε ὑπηρέτης τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ τοῦ δαίμονος.

— Ποῖος εἶνε αὐτός;

— Εἶνε ἄθεος ἐν ταῦτῳ καὶ βασιλοκτόνος· ἀπηρνήθη τὸν Θεόν του καὶ ἐψήφησε τὸν θάνατον τοῦ βασιλέως του· εἶνε ὁ Ὠδρινός.

— Καὶ τί θὰ τῷ κάμωσιν; εἶπεν ὁ Ῥολάνδος κατασχεθεῖς ὑπὸ φρίκης.

— Ἐδῶσε τὸν θάνατον, θὰ λάβει τὸν θάνατον, ἀπεκρίθη ὁ Καδουδάλ.

Ταῦτοχρόνως οἱ ἀντεπαναστάται ἐξήγαγον τὸν Ὠδρινὸν ἐκ τῆς ἀμάξης.

— Ἄ εἶσαι σὺ λοιπὸν ὁ ἐπίσκοπος τῆς Βάννης; ἠρώτησεν ὁ Ὁλοσπάθης.

— Ἐλεος! ἀνέκραξεν ὁ ἐπίσκοπος.

— Ἐχεις μαζί σου τὰ ἀρχιερατικά σου ἄμφια;

— Ναί, φίλοι μου, τὰ ἔχω.

— Λοιπὸν, ἐνδύθητι, ἔχομεν πολὺν καιρὸν νὰ ἴδωμεν ἀρχιερέα.

Καὶ καταβιασθέντος ἐκ τῆς ἀμάξης ἐνὸς κιβωτίου φέροντος τὸ ὄνομα τοῦ Ὠδρινοῦ, ἐξήγαγον αὐτοῦ πλήρη στολὴν ἐπισκόπου καὶ τὴν παρουσίασαν εἰς τὸν ἐπίσκοπον, ὅστις τὴν ἐνεδύθη. Ὅτε δὲ ὀλοσχερῶς περιεβλήθη αὐτὴν, οἱ χωρικοὶ ἐτάχθησαν κυκλοειδῶς, κρατῶντες ἕκαστος εἰς τὴν χεῖρα τὸ πυρόβολόν του· ἡ δὲ λάμψις τῶν λαμπάδων ἀντανεκλάτο ἐπὶ τῶν ὄπλων καὶ ἀνέδιδε λάμψιν ἀπαισίαν.

Δύο ἄνδρες, λαβόντες τὸν ἐπίσκοπον, τὸν ἔφεραν ἐν τῷ μέσῳ τοῦ κύκλου, ὑποβασάζοντες αὐτὸν ἀπὸ τοὺς βραχίονας· ἦτο δὲ πελιδνός ὡς ὁ θάνατος. Μετὰ τινων στιγμῶν πένθιμον σιωπὴν, ὁ Ὁλοσπάθης διακόψας αὐτὴν, ἐφώνησε.

— Μέλλομεν νὰ προβῶμεν εἰς τὴν δίκην σου· ἱερεῦ τοῦ Θεοῦ, ἐπρόδωσες τὴν ἐκκλησίαν, τέκνον τῆς Γαλλίας, κατεδίκασας τὸν βασιλέα σου.

— Φεῦ! φεῦ! ὑπετονθόρισεν ὁ ἱερεὺς.

— Εἶνε ἀληθές;

— Δὲν τὸ ἀρνοῦμαι.

— Διότι δὲν εἶνε δυνατὸν νὰ τὸ ἀρνηθῇς. Τί λοιπὸν ἔχεις νὰ εἴπῃς πρὸς ἀπολογία σου;

— Πολῖτα...

— Δὲν εἴμεθα πολῖται, διέκοψεν ὁ Ὀλοσπάθης μὲ φωνὴν βροντώδη, εἴμεθα ὁπαδοὶ τοῦ βασιλέως.

— Κύριοι...

— Δὲν εἴμεθα κύριοι, εἴμεθα ἀντεπαναστάται.

— Φίλοι μου....

— Δὲν εἴμεθα φίλοι σου, εἴμεθα δικασταί σου. Οἱ δικασταί σου σὲ ἐρωτῶσιν, ἀποκρίθητι.

— Μετανοῶ δι' ὅ,τι ἐπράξα καὶ ζητῶ συγγνώμην παρὰ τε τοῦ Θεοῦ καὶ παρὰ τῶν ἀνθρώπων.

— Οἱ ἄνθρωποι δὲν δύνανται νὰ σὲ συγχωρήσωσιν, ἀπεκρίθη ἡ αὐτὴ ἀμείλικτος φωνή, διότι συγχώρησιν λαβὼν σήμερον, θ' ἀρχίσῃς ἐκ νέου αὐρίον· δύνاسαι ν' ἀλλάξῃς δέρμα, ἀλλ' ὅχι καὶ καρδίαν. Μόνον τὸν θάνατον ἔχεις νὰ περιμείνῃς παρὰ τῶν ἀνθρώπων· παρὰ δὲ τοῦ Θεοῦ, ἐπικαλέσθητι τὸ ἔλεός του.

Ὁ βασιλοκτόνος ἔκυψε τὴν κεφαλὴν, ὁ ἀρνησιθρησκὸς ἔκαμψε τὸ γόνυ· ἀλλ' αἶφνης ἀνορθωθείς,

— Ἐπεψήφισα τὸν θάνατον τοῦ βασιλέως, εἶπεν, εἶνε ἀληθές· ἀλλὰ μὲ τὴν ἐπιφύλαξιν..

— Τί ἐπιφύλαξιν;

— Τοῦ χρόνου, καθ' ὃν ἐμελλε νὰ γείνῃ ἡ ἐκτέλεσις.

— Ταχέως ἢ ἀργά, πάντοτε τὸν θάνατον ἐψήφισες, καὶ ὁ βασιλεὺς ἦτον ἀθῶος.

— Εἶνε ἀληθές, εἶνε ἀληθές, εἶπεν ὁ ἱερεὺς, ἀλλ' ἐφοβήθη.

— Λοιπὸν δὲν εἶσαι μόνον βασιλοκτόνος, δὲν εἶσαι μόνον ἀποστάτης, ἀλλ' ἀκόμη καὶ ἀνανδρός.

Ἡμεῖς καίτοι μὴ ἱερεῖς, θὰ φανῶμεν δικαιότεροι σοῦ. Ἐψήφισας τὸν θάνατον τοῦ ἀθῶου, θὰ ψηφίσωμεν τὸν θάνατον τοῦ ἐνόχου. Ἐχεις δέκα λεπτὰ νὰ ἐτοιμασθῇς ὅπως ἐμφανισθῇς ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ.

Ὁ ἐπίσκοπος ἐκπέμψας κραυγὴν, ἔπесεν ἐπὶ τῶν γονάτων του· οἱ κώδωνες τῆς ἐκκλησίας ἤχησαν ὡς ἐξ αὐτομάτου κινούμενοι, καὶ δύο τῶν παρεστώτων συνειθισμένοι εἰς τοὺς ψαλμοὺς τῆς ἐκκλησίας, ἤρ-

ξαντο νὰ ἐπαναλαμβάνωσι τὰς δεήσεις τῶν αγωνιῶντων.

Ὁ ἐπίσκοπος ἔμεινεν ἐπὶ τινὰ χρόνον ἀναυδος· ἔστρεφεν ἐπὶ τῶν δικαστῶν του βλέμματα ἱκετευτικά, ἀλλ' εἰς οὐδὲν πρόσωπον ἔσχε τὴν παρηγορίαν ν' ἀπαντήσῃ τὴν γλυκεῖαν ἐντύπωσιν τοῦ οἴκτου. Τούναντίον τὸ ἐκ τοῦ ἀνέμου ὑποτρεμὸν φῶς τῶν λαμπάδων ἔδιδεν εἰς πάντων τὰ πρόσωπα ἑκφρασιν ἀγρίαν καὶ τρομεράν.

Καὶ ἀπεφάσισε λοιπὸν ν' ἀναμίξῃ τὴν φωνὴν του μὲ τὴν φωνὴν τῶν ὑπὲρ αὐτοῦ δεομένων· οἱ δὲ δικασταὶ ἄφησαν νὰ τελειώσῃ καὶ ἡ τελευταία λέξις τῆς νεκρικῆς ἀκολουθίας, ἐν ᾧ χρόνῳ ἀφ' ἐτέρου οἱ ἄνθρωποι ἠτοίμαζον μίαν πυράν.

— ὦ! ἀνέκραξεν ὁ ἱερεὺς, ὅστις ἐβλεπε τὰς ἐτοιμασίας ταύτας μετ' αὔξοντος φόβου, ἔχετε τὴν σκληρότητα νὰ μοὶ δώσητε τοιοῦτον φρικώδη θάνατον;

— Ὅχι, ἀπεκρίθη ὁ ἀκαμπτος κατήγορος· τὸ πῦρ εἶνε ὁ θάνατος τῶν μαρτύρων, καὶ δὲν εἶσαι ἄξιος τοιοῦτου θανάτου. Ἐμπρὸς, ἀποστάτα, ἡ ὥρα ἤγγικεν.

— ὦ! Θεέ μου! Θεέ μου! ἀνέκραξεν ὁ ἱερεὺς ὑψῶν τοὺς βραχίονας πρὸς τὸν οὐρανόν.

— Ὁρθός! ἀνέκραξεν ὁ Ὀλοσπάθης. Καὶ ἐπροσπάθησε μὲν ὁ ἐπίσκοπος νὰ ἐγερθῇ, ἀλλ' αἱ δυνάμεις του τὸν ἐγκατέλειπον καὶ ἔπесεν ἐπὶ τῶν γονάτων του.

— Θὰ ἐπιτρέψῃτε λοιπὸν νὰ διαπραχθῇ ἡ δολοφονία αὕτη πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν σας; εἶπεν ὁ Ῥολάνδος εἰς τὸν Καδοιῶν!

— Εἶπον ὅτι ἀπονίπτω τὰς χεῖρας, ἀπεκρίθη ἐκεῖνος.

— Τοιαῦτα εἶπε καὶ ὁ Πιλάτος, καὶ ὁμως αἱ χεῖρες τοῦ Πιλάτου ἔμειναν ἐρυθραῖ ἐκ τοῦ αἵματος τοῦ Χριστοῦ.

— Διότι ὁ Χριστὸς ἦτο δίκαιος· ἀλλ' ὁ ἄνθρωπος οὗτος δὲν εἶνε Ἰησοῦς Χριστὸς, ἀλλὰ Βαραβᾶς.

— Ἀσπάσθητι τὸν σταυρόν σου! ἀσπάσθητι τὸν σταυρόν σου! ἔκραξεν ὁ Ὀλοσπάθης. Ὁ ἀρχιερεὺς τὸν παρετήρησε μετὰ βλέμματος ἀγρίου, ἀλλὰ δὲν ἀπεκρίθη· διότι βεβαίως οὔτε ἤκουεν, οὔτε ἔβλεπε πλέον.

— ὦ! ἀνέκραξεν ὁ Ῥολάνδος προσπαθὼν νὰ καταβῇ τοῦ ἵππου, δὲν θέλω νὰ εἰπωσίποτε ὅτι ἐνώπιόν μου ἐδολοφονήθη εἰς ἄνθρωπος χωρὶς νὰ τῷ παράσχω συνδρομήν.

Τῶν λόγων τούτων ἀκουσθέντων παρὰ

τῶν παρεστώτων, ὑπόκωφος ψιθυρισμός ἀπειλῶν ἐπανελήφθη κύκλῳ τοῦ 'Ρολάνδου· οὗτος δὲ ἐξήρχεσε νὰ διεγείρῃ τὸ εὐερέθιστον αὐτοῦ.

— 'Α! οὕτω λοιπόν! εἶπε καὶ ἔφερε τὴν χεῖρα πρὸς τὰς παρὰ τὸ ἐφίππιον θήκας τῶν πιστολίων σου.

'Αλλὰ διὰ μιᾶς κινήσεως ταχείας ὡς ἡ ἀστραπή, ὁ Καδουδάλ ἐδράξατο τῆς χειρὸς αὐτοῦ, καὶ ἐνῶ προσεπάθει ἐκεῖνος εἰς μάτην νὰ ἐξαγάγῃ τὰ πιστόλια,

— Πῦρ! ἀνέκραξεν ὁ Καδουδάλ.

Εἴκοσι τουφεκισμοὶ ἀντήχησαν διὰ μιᾶς, καὶ ὡς ὄγκος μέγας ἔπεσε καὶ ὁ ἐπίσκοπος νεκρός.

— 'Α! ἀνέκραξεν ὁ 'Ρολάνδος τί ἐκάματε;

— Σᾶς ἠνάγκασα, τῷ ἀπεκρίθη ἐκεῖνος, νὰ κρατῇτε ἔκτοτε τὸν λόγον σας. Ὑπεσχέθητε νὰ βλέπητε καὶ νὰ ἀκούητε πάντα, χωρὶς εἰς οὐδὲν νὰ ἀνθίστασθε.

— Οὕτως ἐξολοθρευθήσεται πᾶς ἐχθρὸς τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ βασιλέως, εἶπεν ὁ Ὀλοσπάθης με φωνὴν πανηγυρικὴν.

— 'Αμήν! ἀπεκρίθησαν πάντες οἱ παρεστώτες ἐν μιᾷ καὶ ἀπαισίᾳ φωνῇ.

Εἶτα ἀπεκδύσαντες τὸ πτώμα τῶν ἀρχιερατικῶν του ἀμφίων, ἔρριψαν αὐτὰ εἰς τὴν φλόγα τοῦ πυρὸς, ἀνεβίβασαν τοὺς λοιποὺς ἐπιβάτας εἰς τὴν ὁδοπορικὴν ἅμαξαν, καὶ τὸν ἡνίοχον ἐπὶ τῆς ἐδρας αὐτοῦ, καὶ ἀνοίγοντες δρόμον,

— Ὑπάγετε μετὰ τοῦ Κυρίου, εἶπον, καὶ ἡ ἅμαξα ἀπεμακρύνθη ἀστραπηδόν.

— Ἀγῶμεν! ἄγῶμεν, εἶπεν ὁ Καδουδάλ, ἔχομεν ἀκόμη τέσσαρας λεύγας νὰ διατρέξωμεν, καὶ ἐχάσαμεν μίαν ὥραν ἐδῶ.

Καὶ στραφεὶς πρὸς τοὺς ἐκτελεστάς, Ὁ ἄνθρωπος οὗτος ἦτον ἔνοχος, εἶπεν ὁ ἄνθρωπος οὗτος ἐτιμωρήθη, ἡ δὲ ἀνθρωπίνη καὶ θεία δικαιοσύνη ἱκανοποιήθησαν. Ἀς εἰπωσὶ τοὺς νεκρικοὺς ψαλμοὺς ἐπὶ τοῦ πτώματός του, καὶ ἄς λάβῃ ταφὴν χριστιανικὴν· ἀκούετε;

Καὶ βέβαιος ὅτι ἡ διαταγὴ του θέλει ἐκτελεσθῇ, ἀνεχώρησε καλπάζων.

Ὁ 'Ρολάνδος ἐφάνη ἐπὶ μικρὸν διστάζων ἂν ὤφειλε νὰ τὸν ἀκολουθήσῃ· ἀλλὰ νομίζων τοῦτο ἐκπλήρῳσιν καθήκοντος,

— Ἀς φθάσωμεν ἕως τὸ τέλος, εἶπε, καὶ κεντήσας τὸν ἵππον του ἔφθασεν εἰς ὀλίγα βήματα τὸν Καδουδάλ. Ἀμφότεροι δὲ μετ' οὐ πολὺ ἐγένοντο ἄφαντοι ἐν τῷ σκότει, τὸ

ὁποῖον ἐπυκνοῦτο καθόσον οὗτοι ἀπεμακρύνοντο τῆς πλατείας, ἐν τῇ ὁποίᾳ αἱ λαμπάδες ἐφώτιζον τὸ πτώμα τοῦ ἀρχιερέως καὶ τὸ πῦρ κατεβίβρωσκε τὰ ἱμάτια αὐτοῦ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕΚΑΤΟΝ.

Η ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΤΟΥ ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΚΑΔΟΥΔΑΛ

Τὸ αἶσθημα ὅπερ κατεῖχε τὸν 'Ρολάνδον ἀκολουθοῦντα τὸν Γεώργιον Καδουδάλ ὠμοίαζε πρὸς ὅ,τι αἰσθάνεται εἰς ἄνθρωπος ἡμιέξυπνος, διατελῶν ὑπὸ τὸ κράτος ὀνείρου καὶ ὅστις ὀλίγον κατ' ὀλίγον προσεγγίζει τὰ ὄρια, ἅτινα διαχωρίζουσιν αὐτὸν μεταξὺ τῆς νυκτὸς καὶ τῆς ἡμέρας. Προσπαθεῖ νὰ πεισθῇ ἂν πορεύηται ἐπὶ τοῦ ἐδάφους τῆς φαντασίας ἢ τῆς πραγματικότητος, καὶ ὅσον ἀναδιφᾷ εἰς τὸ σκότος τοῦ νοός του, τόσον ἐπαυξάνει ἡ ἀμφιβολία αὐτοῦ.

Εἰς ἄνθρωπος ὑπῆρχε, δι' ὃν ὁ 'Ρολάνδος ἔτρεφε λατρείαν σχεδὸν θείαν· συνεθισμένος νὰ ζῇ εἰς τὴν ἐνδοξον ἀτμοσφαῖραν, ἣτις περιεκύκλου τὸν ἄνθρωπον τοῦτον, συνεθισμένος νὰ βλέπῃ τοὺς ἄλλους ὑπακούοντας εἰς τὰς διαταγὰς αὐτοῦ, ὡς καὶ αὐτὸς ὑπῆκουε μετὰ ταχύτητος καὶ αὐταπαρνήσεως σχεδὸν ἀσιατικῆς, εὗρισκε θαυμάσιον νὰ ἀπαντᾷ εἰς τὰ δύο ἄκρα τῆς Γαλλίας δύο ἐξουσίας, ἐχθρὰς τῆς ἐξουσίας τοῦ ἀνθρώπου ἐκείνου καὶ ἐτοίμους νὰ κατεπαλαίωσιν αὐτήν. Ὑποθέσατε ἓνα τῶν Ἰουδαίων ἐκείνων Ἰούδα τοῦ Μακκαβαίου, λατρευτὴν τοῦ Ἰερχοῦ, τὸν ὁποῖον ἐκ παιδικῆς του ἡλικίας ἤκουσε νὰ ὀνομαζέται βασιλεὺς τῶν βασιλέων, Θεὸς ἰσχυρὸς, Θεὸς ἐκδικητῆς, Θεὸς πολεμίων, Αἰώνιος, ὑποθέσατε αὐτὸν ἐνώπιον τοῦ μυστηριώδους Ὀσίριδος τῶν Αἰγυπτίων, ἢ τοῦ ἐριγδούπου Διὸς τῶν Ἑλλήνων.

Τὰ ἐν Αὐδινῶνι καὶ Βούργῳ συμβάντα του μετὰ τοῦ Μοργάν καὶ τῶν ὁπαδῶν τοῦ Ἰησοῦ, τὰ συμβάντά του εἰς τὸ πολίχνιον Μουζιλλὰχ καὶ εἰς τὸ χωρίον τῆς Τρινίτης μετὰ τοῦ Καδουδάλ καὶ τῶν ἀντεπαναστατῶν αὐτοῦ, τῷ ἐφαίνοντο ὡς μῆσις παράδοξος εἰς ἄγνωστόν τινα θρησκείαν· ἀλλ' ὡς εἰς τῶν γενναίων ἐκείνων νεοφύτων οἵτινες ἐκτίθενται εἰς τὸν θάνατον ἵνα γνωρίσωσι τὸ μυστήριον, ἀπεφάσισε καὶ αὐτὸς νὰ προβῇ μέχρι τέλους.

Ἄλλως τε δὲν ἀπέκρυπτε θαυμασμόν τινα πρὸς τοὺς ἐξαιρετικούς τούτους χαρακτήρας, δὲν ἀπέκρυπτεν ἐκπληξίν τινα διὰ τοὺς ἐπαναστάτας τούτους Τιτᾶνας, οἵτινες ἐπάλαιον κατὰ τοῦ Θεοῦ του, καὶ πολὺ ἀπείχε-
νὰ θεωρήσῃ ὡς δολοφόνους ἐκείνους οἱ ὁποῖοι ἐμαχαίρωσαν τὸν σὶρ Ἰωάννην εἰς τὴν Μονὴν τοῦ Ἁγίου Βρούνου, καὶ οἱ ὁποῖοι ἐ-
τουφέκισαν τὸν ἐπίσκοπον τῆς Βάννης εἰς τὸ χωρίον τῆς Τρινίτης. Ἀλλὰ τί τῷ ἐπέπρωτο
νὰ ἴδῃ ἀκόμη; τοῦτο βεβαίως δὲν θὰ ἐβράδυ-
νε νὰ μάθῃ, διότι ἀπὸ πέντε καὶ ἡμισείας ὥδοιπόρουν ὥρας καὶ ἡ ἡμέρα προσήγγιζεν.

Ἀνωθεν τοῦ χωρίου Τριδῶνος, ἐτράπη-
σαν διὰ μέσου τῶν ἀγρῶν, εἴτα ἀφήσαντες
τὴν Βάννην πρὸς ἀριστερὰ ἔφθασαν εἰς Τρε-
φλῶνα. Ἐκεῖ ὁ Καδουδάλ, αἰείποτε συνοδεύ-
όμενος ὑπὸ τοῦ ἀρχηγοῦ τοῦ ἐπιτελείου του
Χρυσοχέρη, ἀπήντησε τὸν Ἐφοδοποιὸν καὶ
τὸν Χειμωνοψάλτην, τοῖς ἔδωσε διαταγὰς
καὶ ἐξηκολούθησε τὸν δρόμον του πρὸς τὰ
ἀριστερὰ καὶ ἀκολουθῶν τὴν ἄκραν τοῦ μι-
κροῦ δάσους, ὅπερ ἐκτείνεται ἐκ Γρανσάμ εἰς
Λορρέ.

Ἐκεῖ ὁ Καδουδάλ ἐσταμάτησεν, ἐμιμήθη
τρεῖς τὴν φωνὴν τοῦ βύου καὶ μετὰ μίαν σιγ-
μὴν εὐρέθη περικυκλωμένος ἀπὸ τοὺς τρια-
κοσίους ἀνθρώπους του.

Λάμψις ὑπόφαιος ἐφαίνετο ἐκ τοῦ μέρους
τῆς Τρεφλῶνος καὶ τῆς Σαινόλφης· ἡ δὲ
λάμψις αὕτη προήρχετο· οὐχὶ ἐκ τῶν πρῶ-
των ἡλιακῶν ἀκτίνων, ἀλλ' ἐκ τῆς ὑποφω-
σκούσης ἡοῦς. Πυκνὴ δὲ ὁμίχλη ἐπεσκίαζε
τὸν ὀρίζοντα, ὥστε οὐδὲ πεντήκοντα βήματα
πρὸ αὐτοῦ ἐδύνατό τις νὰ ἴδῃ.

Πρὶν προχωρήσῃ περαιτέρω ὁ Καδουδάλ
ἐφάνη περιμένων εἰδήσεις· αἴφνης ἠκούσθη
εἰς ἀπόστασιν πεντακοσίων βημάτων ἀπ'
αὐτοῦ φωνὴ ἀλέκτορος.

Ὁ Καδουδάλ ἔσχεσε τὸ οὖς, οἱ δὲ ἀνθρω-
ποί του τὸν παρετήρησαν γελῶντες. Ἡ φω-
νὴ τοῦ ἀλέκτορος ἐπανελήφθη ἐν τούτοις,
ἀλλὰ ἐγγύτερον.

— Εἶναι αὐτὸς εἶπεν ὁ Καδουδάλ· ἀποκρί-
θητε αὐτῷ.

Οὐρλισμὸς κυνὸς ἠκούσθη εἰς ἀπόστασιν
τριῶν βημάτων ἀπὸ τοῦ Ῥολάνδου· τοσοῦ-
τον δὲ ἐντελής ὑπῆρχεν ἡ μίμησις, ὥστε ὁ
νέος ἐζήτησε διὰ τῶν ὀφθαλμῶν του τὸ ζῶον
ὅπερ ἐξέπεμπε τὴν θρηνώδη ἐκείνην κραυγὴν.

Σχεδὸν ταυτοχρόνως ἐφάνη κινούμενος
ἐν μέσῳ τῆς ὁμίχλης ἀνθρωπὸς τις, τοῦ ὁ-

ποίου τὸ σχῆμα διεγράφετο καθόσον οὗτος
ἐπλησίαζεν. Ἰδὼν δὲ δύο ἀνθρώπους, κατευ-
θύνθη πρὸς αὐτούς.

Ὁ Καδουδάλ προέβη βήματά τινα πρὸς
τὸν ἐρχόμενον, νεύων αὐτῷ διὰ τοῦ δακτύ-
λου νὰ ὁμιλήσῃ μικροφώνως· ἐπομένως οὗ-
τος ἐλθὼν, ἐστάθη πλησίον τοῦ στρατηγοῦ.
— Λοιπὸν, Λουλουδάκανθε, ἠρώτησεν ὁ
Γεώργιος, τοὺς κρατοῦμεν ἀσφαλεῖς;

— Ὡς ποντικούς εἰς τὴν παγίδα, καὶ οὔτε
εἰς θὰ εἰσέλθῃ εἰς Βάννην, ἂν θελήσῃτε.

— Αὐτὸ θέλω καὶ ἐγώ· ἀλλὰ πόσοι εἶνε;

— Ἐκατὸν ἀνδρες ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν τοῦ
ιδίου στρατηγοῦ.

— Πόσαι ἄμαξαι;

— Δεκαεπτὰ.

— Πότε ἐμβαίνουν εἰς δρόμον;

— Τώρα θὰ ἦνε μακρὰν ἀπ' ἐδῶ τρία τέταρ-
τα τῆς λεύγης.

— Ὅποιαν ὁδὸν ἀκολουθοῦσι;

— Τὴν ἀπὸ Γρανσάμ εἰς Βάννην.

— Ὡστε ἂν ἐγὼ καταλάβω τὰ περὶ χωρὰ
τῆς Μενσῶνος καὶ τοῦ Πλεσκοπόν. . . .

— Τοῖς κλείετε τὸν δρόμον.

— Αὐτὸ ἐπιθυμῶ νὰ γείνῃ καὶ ἐγώ.

Καὶ ὁ Καδουδάλ προσεκάλεσε τοὺς τέσ-
σaras ὑποστρατήγους αὐτοῦ, τὸν Χειμω-
νοψάλτην, τὸν Ἐφοδοποιόν, τὸν Ἀεροσχί-
στην καὶ τὸν Τοξαράν· ὅταν δὲ προσήλθον
ἔδωκεν ἐκάστῳ τὰς ἀναγκαίας διαταγὰς· ἕ-
καστος δ' αὐτῶν μιμηθεὶς τὴν φωνὴν τοῦ
αἰγωλίου, ἐγένετο ἄφαντος μετὰ πεντήκοντα
ἀνθρώπων.

Ἡ ὁμίχλη ἐξηκολούθει νὰ ἦνε τοσοῦτον
πυκνὴ, ὥστε οἱ πεντήκοντα ἀνδρες οἱ σχη-
ματίζοντες ἕκαστον τῶν τεσσάρων ἀποστα-
σμάτων, μόλις ἐπροχώρουν ἑκατὸν βήματα,
καὶ ἐξηφανίζοντο ὡς σκιαί.

Μόνος ὁ Καδουδάλ ἔμεινε μετὰ ἑκατὸν
περίπου ἀνδρῶν, τοῦ Λουλουδάκανθου καὶ
τοῦ Χρυσοχέρη· ἐπανελθόντα δ' ἐκείνον πλη-
σίον τοῦ Ῥολάνδου,

— Λοιπὸν, στατηγέ, τὸν ἠρώτησεν οὗτος,
τὰ πάντα εἶνε κατὰ τὰς εὐχὰς σας;

— Σχεδὸν ναί, συνταγματάρχα, ἀπεκρίθη
ὁ ἀντιδημοκράτης, καὶ ἐντὸς ἡμισείας ὥρας
θὰ κρίνητε καὶ ὑμεῖς ὁ ἴδιος.

— Ἀλλ' εἶνε δύσκολον νὰ κρίνῃ τις ἐπὶ ἐ-
νὸς πράγματος μετὰ τοιαύτης ὁμίχλης.

— Ἐντὸς ἡμισείας ὥρας, ὑπέλαβεν ὁ Καδου-
δάλ ρίψας περὶ αὐτὸν ἐν βλέμμα, θέλει δια-
σκεδασθῇ ἡ ὁμίχλη· θέλετε νὰ ἐπωφεληθῇτε

τῆς ἡμισείας ταύτης ὥρας διὰ νὰ φάγητε καὶ πίνητε ὀλίγον ;

— Μὰ τὴν πίστιν μου, ἡ ὁδοιπορία αὕτη μοῦ ἤνοιξε τὴν ὄρεξιν.

— Καὶ ἐγὼ, προσέθηκεν ὁ Γεώργιος, συνεθίζω πάντοτε πρὶν ἀρχίσω τὴν μάχην· νὰ τρώω ὅσον τὸ δυνατόν καλλίτερον.

— Ἀλλὰ θὰ ἀρχίσητε μάχην ;

— Νομίζω.

— Καὶ κατὰ τίνας ;

— Κατὰ τῶν δημοκρατικῶν, καὶ ἐπειδὴ ἔχομεν νὰ κάμωμεν μὲ τὸν στρατηγὸν Χαρὺ αὐτοπροσώπως, ἀμφιβάλλω ἂν παραδοθῇ ἄνευ ἀντιστάσεως.

— Καὶ οἱ δημοκρατικοὶ γνωρίζουσιν ὅτι θὰ πολεμήσωσι πρὸς σᾶς ;

— Οὐδὲ ἰδέαν ἔχουσι.

— Τότε θὰ τοὺς προσβάλλητε μὲ ἀπάτην ;

— Ὅχι ποσῶς, διότι ἡ ὁμίχλη θὰ διασκεδασθῇ καὶ θὰ μᾶς ἴδωσιν ἐπίσης καλῶς, ὥς καὶ ἡμεῖς θὰ τοὺς βλέπωμεν.

Καὶ στραφεὶς πρὸς ἐκεῖνον ὅστις ἐφαίνετο ἐπιφορτισμένος τὰ τῆς τροφοδοσίας,

Ἐχθροφάγε, τῷ εἶπεν, ἔχεις νὰ μᾶς δώσης τί νὰ προγευματίσωμεν ;

Ὁ ἐχθροφάγος ἔκαμε νεῦμα καταφατικόν, εἰσῆλθεν εἰς τὸ δάσος καὶ ἐξῆλθε σύρων ἓνα ὄνον πεφορτωμένον μὲ δύο κάνιστρα. Ἐξαπλώσας δὲ χαμαὶ ἓνα μανδύαν, ἐπέθηκεν ἐπ' αὐτοῦ μίαν ἐψημένην ὄρνιθα, τεμάχιον ἀλατισμένου κρέατος, ἄρτον καὶ πλακούντια ἐκ καλαμοσίτου· πρὸς ἔπακρον δὲ τῆς πολυτελείας ὁ Ἐχθροφάγος προσέθηκε φιάλην πλήρη οἴνου καὶ ἓν ποτήριον.

Ὁ Καδουδάλ ἔδειξεν εἰς τὸν Ῥολάνδον τὴν παρατεθεῖσαν τράπεζαν καὶ τὸ ἀπροσδοκῆτως παρουσιασθὲν πρόγευμα· ὁ δὲ Ῥολάνδος ἐπήδησεν ἀπὸ τοῦ ἵππου του καὶ ἔδωκε τὸν χαλινὸν εἰς ἓνα ἀντιδημοκράτην. Ἐμιμήθη δὲ αὐτὸν καὶ ὁ Καδουδάλ.

— Ἦδη, εἶπεν ἐκεῖνος στραφεὶς πρὸς τοὺς ἀνθρώπους του, ἔχετε ἡμίσειαν ὥραν καιρὸν διὰ νὰ πράξητε τὸ αὐτὸ, καὶ ὅσοι δὲν προγευματίσουσιν ἐντὸς ἡμισείας ὥρας, εἰδοποιοῦνται ὅτι θὰ πολεμήσωσι μὲ κοιλίαν κενήν.

Ἡ πρόσκλησις αὕτη φαίνεται ὁμοιάζουσα πρὸς διαταγὴν μετὰ τοσαύτης ταχύτητος καὶ ἀκριβείας ἐξηπληρώθη. Ἐκαστος ἐξήγαγε τοῦ θυλακίου ἢ τοῦ σάκκου τοῦ ἄρτον ἢ πλακούντια, καὶ ἐμιμήθη τὸ παράδειγμα τοῦ στρατηγοῦ του, ὅστις εἶχεν ἤδη διαμε-

λίσει εἰς δύο τὴν ἐψημένην ὄρνιθα.

Ἐπειδὴ ἓν μόνον ποτήριον ὑπῆρχεν, ἀμφοτέροι ἐπινον δι' αὐτοῦ, ἐνῷ δὲ τοιοῦτοτρόπως ἐπινον, ὥς δύο φίλοι ἐξεληθόντες ἀπὸ θήραν, ἡ ἡμέρα ἀνέτελλε, καὶ, ὥς προεῖπεν ὁ Καδουδάλ ἡ ὁμίχλη ἤρξατο μικρὸν κατὰ μικρὸν διασκεδαζομένη.

Ἦρχισαν λοιπὸν διακρινόμενα τὰ ἐγγύτερα δένδρα, εἴτα ἡ γραμμὴ τοῦ δάσους ἡ ἐκτεινομένη ἐκ Μενσῶνος εἰς Γρανσάμ δεξιόθεν, ἐνῷ ἀριστερόθεν ἐφαίνετο ἡ πεδιάς τοῦ Πλεσχόπου διατεμενομένη ὑπὸ ρύακος, καὶ περατουμένη μέχρι Βάννης. Ἐν τῇ θέσει ἐκείνῃ κατεδείκνυτο ἡ φυσικὴ κλιτὺς τῆς γῆς, ἐφ' ὅσον αὕτη πλησιάζει πρὸς τὸν Ὠκεανόν.

Ἐντὸς ὀλίγου ἐφάνη εἰς τὴν ἀπὸ Γρανσάμ εἰς Πλεσκόπον ὁδὸν μακρὰ σειρὰ ἀμαξῶν, τῶν ὁποίων ἡ οὐρὰ ἐχάνετο εἰς τὸ δάσος. Ἡ γραμμὴ αὕτη τῶν ἀμαξῶν ἦτον ἀκίνητος· εὐκόλως δ' ἐκ τούτου ἐννοεῖ τις ὅτι ἀπροσδόκητόν τι ἐμπόδιον τὴν ἀνεχαίτιζεν εἰς τὸν δρόμον τῆς.

Καὶ ὄντως, εἰς ἀπόστασιν τετάρτου λεύγης ἀπὸ τῆς πρώτης ἀμάξης, διεκρίνοντο οἱ διακόσιοι ἄνδρες τοῦ Ἐφοδοποιοῦ, τοῦ Χειμωνοφάλλτου, τοῦ Ἀεροσχίστου καὶ τοῦ Τοξαρᾶ, οἵτινες ἔφρασσον τὴν ὁδόν.

Οἱ δημοκρατικοί, οἱ ὁποῖοι εἶπομεν ὅτι ἦσαν μόνον ἑκατὸν, καθὸ κατώτεροι τὸν ἀριθμὸν, ἐσταμάτησαν καὶ ἐπερίμενον τὴν ὁλοσχερῇ διασκέδασιν τῆς ὁμίχλης διὰ νὰ βεβαιωθῶσι περὶ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἐχθρῶν τῶν καὶ περὶ τῶν ἀνθρώπων, πρὸς οὓς ἐμελλον νὰ πολεμήσωσιν.

Ἀνθρώποι καὶ ἄμαξαι ἀπετέλουν ἓν τρίγωνον, οὗ ὁ Καδουδάλ καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ ἀπετέλουν τὴν μίαν γωνίαν.

Εἰς τὴν θέαν τοῦ μικροῦ ἐκείνου ἀριθμοῦ, ὃν περιέκυκλουν τριπλάσιοι ἐχθροί, εἰς τὴν ἐμφάνισιν τῆς κυανῆς ἐκείνης στολῆς τῶν δημοκρατικῶν, ἔνεκα τῆς ὁποίας καὶ οὗτοι προσηγορεύοντο κυανοὶ, ὁ Ῥολάνδος ἠγέρθη μετὰ ζωηρότητος. Τούναντίον ὁ Καδουδάλ, νωχελῶς κατακείμενος, ἐξηκολούθει τὸ πρόγευμά του, καὶ ἐκ τῶν διακοσίων ἀνδρῶν οἵτινες περιέκυκλουν τὸν στρατηγόν, οὐδὲ εἰς ὅμοιος ἐφαίνετο προσέχων εἰς τὸ πρὸ ὀφθαλμῶν του θέαμα· ἤθελέ τις εἰπεῖ ὅτι ἐπερίμενον τὸ πρόσταγμα τοῦ Καδουδάλ διὰ νὰ στρέψωσιν ἐκεῖ τὴν προσοχὴν των.

Ἐν βλέμμα ἐξήρκεσεν εἰς τὸν Ῥολάνδον διὰ νὰ ἐννοήσῃ ὅτι οἱ δημοκρατικοὶ ἀπώλοντο· ὁ δὲ Καδουδάλ παρατηρῶν εἰς τὸ πρόσωπον αὐτοῦ τὰ διάφορα αἰσθήματα, τὰ ὁποῖα ἐξεφράζοντο ἐν αὐτῷ,

Λοιπὸν, τῷ εἶπεν, εὐρίσκετε τὰ μέτρα ἅτινα ἔλαβον καλὰ, συνταγματάρχα;

— Εἶπατε μᾶλλον τὰς προφυλάξεις σας, στρατηγέ, ἀπεκρίθη ὁ Ῥολάνδος μετὰ μειδιάματος σκωπτικοῦ.

— Δὲν συνεθίζει καὶ ὁ πρῶτος ὑπατος, ἠρώτησεν ὁ Καδουδάλ, νὰ δρέπηται πᾶσαν ὠφέλειαν ἣν εὐρίσκει;

Ὁ Ῥολάνδος ἔδαξε τὰ χεῖλη, καὶ ἀποφύγων νὰ ἀποκριθῇ εἰς τὸ προκείμενον,

— Στρατηγέ, εἶπεν, ἔχω νὰ σᾶς ζητήσω μίαν χάριν τὴν ὁποίαν δὲν ἐλπίζω νὰ μοῦ ἀρνηθῇτε.

— Ὅποιαν;

— Νὰ μὲ ἀφήσητε νὰ ὑπάγω νὰ φονευθῶ μὲ τοὺς συντρόφους μου.

— Ἐπερίμενον τὸ τοιοῦτον αἶτημα, εἶπεν ὁ Καδουδάλ ἐγερθεὶς.

— Λοιπὸν μὲ ἀφίνετε; ἠρώτησεν ὁ Ῥολάνδος μὲ ὀφθαλμοὺς σπινθηροβολοῦντας ἐκ χαρᾶς.

— Ναί, ἀλλὰ πρότερον ἔχω καὶ ἐγὼ μίαν ἐκδούλευσιν νὰ ζητήσω ἀπὸ σᾶς.

— Λέγετε, κύριε.

— Νὰ γείνητε πρεσβευτὴς μου παρὰ τῷ στρατηγῷ Χαρτῇ.

— Πρὸς τίνα σκοπὸν;

— Ἐχω πολλὰς προτάσεις νὰ τῷ κάμω πρὶν ἀρχίσω τὴν μάχην.

— Ὑποθέτω ὅτι μεταξὺ τῶν προτάσεων, ἃς μοὶ κάμνετε τὴν τιμὴν νὰ μὲ ἐπιφορτίσητε, εἶνε καὶ νὰ παραδώσῃ τὰ ὅπλα.

— Ἄλλ' ἐννοεῖτε, συνταγματάρχα, ὅτι αὐτὴ προηγεῖται πασῶν.

— Ὁ στρατηγὸς Χαρτῇ θὰ ἀρνηθῇ.

— Πιθανόν.

— Καί τότε;

— Τότε θὰ τῷ ἀφήσω τὴν ἐκλογὴν μεταξὺ δύο ἄλλων, τὰς ὁποίας δύναται νὰ δεχθῇ, νομίζω, χωρὶς νὰ προσβληθῇ ἡ τιμὴ του.

— Ὅποιας;

— Θὰ σᾶς εἰπῶ ταύτας ἐν τόπῳ καὶ χρόνῳ δέοντι· ἃς ἀρχίσωμεν ἀπὸ τὴν πρῶτην.

— Δηλαδή.

— Ἰδοῦ. Ὁ στρατηγὸς Χαρτῇ καὶ οἱ ἑκατὸν ἄνδρες του περικυκλοῦνται ὑπὸ τριπλασίων δυνάμεων· τοῖς προσφέρω λοιπὸν τὴν

ζωὴν, ἐπὶ τῷ ὄρῳ νὰ καταθέσωσι τὰ ὅπλα καὶ ὀρκισθῶσιν ὅτι ἐντὸς πέντε ἐτῶν δὲν θὰ ὑπηρετήσωσι πλέον ἐν τῇ Βανδέα.

Ὁ Ῥολάνδος ὕψωσε τὴν κεφαλὴν.

— Ἄλλ' ἀντὶ τούτου καλλίτερον εἶνε νὰ καταστραφῶσιν αὐτοὶ οἱ ἄνθρωποι.

— Δὲν εἶνε ὁμῶς προτιμότερον πρὸ παντός ἄλλου νὰ τῷ ἀπευθύνωμεν τοιαύτην πρότασιν;

— Βέβαια, εἶπεν ὁ Ῥολάνδος.

— Λοιπὸν, συνταγματάρχα, λάβετε τὴν καλὸσύνην νὰ ἱππεύσητε, νὰ μεταβῇτε παρὰ τῷ στρατηγῷ καὶ τῷ διαβιβάσητε τὰς προτάσεις μου.

— Ἔστω, εἶπεν ὁ Ῥολάνδος.

— Τὸν ἵππον τοῦ συνταγματάρχου, εἶπεν ὁ Καδουδάλ, κάμνων σημεῖον εἰς ἐκεῖνον ὅστις τὸν ἐκράτει.

Κομισθέντος τοῦ ἵππου, ὁ Ῥολάνδος ἐπήδησεν ἐπ' αὐτοῦ καὶ διήλθεν ἐντὸς ὀλίγου τὸ διάστημα ὅπερ τὸν ἐχώριζεν ἀπὸ τῶν δημοκρατικῶν. Συνάθροισίς τις ἐσχηματίζετο εἰς μίαν τῶν πλευρῶν τοῦ ἀποσπάσματος ἐκεῖνου, καὶ τὴν συνάθροισιν ἐφάινετο ὅτι ἐσχημάτιζεν ὁ στρατηγὸς Χαρτῇ καὶ οἱ ἀξιωματικοὶ του.

Ὁ Ῥολάνδος κατηυθύνθη πρὸς τὴν συνάθροισιν ἐκείνην, ἥτις μόλις ἀπέιχε τῶν ἀντιδημοκρατικῶν τρεῖς βολὰς πυροβόλου. Λίαν δ' ἐκπλαγεὶς ὁ στρατηγὸς Χαρτῇ ὅταν εἶδε διευθυνόμενον πρὸς αὐτὸν ἀξιωματικὸν φέροντα στολὴν δημοκράτου συνταγματάρχου, ἐξῆλθε τῆς συναθροίσεως καὶ ὠδεύσε τρία βήματα εἰς συνάντησιν αὐτοῦ.

Ὁ Ῥολάνδος γνωρισθεὶς μετ' αὐτοῦ διηγήθη πῶς εὐρίσκετο μεταξὺ τῶν βασιλοφρόνων, καὶ ἀνεκοίνωσεν εἰς τὸν στρατηγὸν Χαρτῇ τὴν πρότασιν τοῦ Καδουδάλ· ἀλλ' ὥς εἶχε προῖδε, ἐκεῖνος ἠρνήθη.

Ὁ Ῥολάνδος ἐπανῆλθε πρὸς τὸν Καδουδάλ μὲ καρδίαν ἀγαλλομένην καὶ ὑπερήφανον.

— Ἀρνεῖται, ἀνέκραξε μακρόθεν ἔτι.

Ὁ Καδουδάλ ἐνευσε διὰ τῆς κεφαλῆς, ὥς ἂν ἐσήμαινεν ὅτι οὐδόλως ἐπὶ τούτῳ ἐξεπλήσσετο.

— Λοιπὸν ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει, φέρετέ τῳ τὴν δευτέραν μου πρότασιν· δὲν ἐπιθυμῶ κατ' οὐδὲν νὰ φανῶ ἐλλειπῆς ἐνώπιον ἀνθρώπου ὥς ὑμᾶς.

— Ἄς ἴδωμεν τὴν δευτέραν πρότασιν, εἶπεν ὁ Ῥολάνδος κλίνων τὴν κεφαλὴν πρὸς ὑ-

χαριστίαν.

— Ἰδοῦ. Νὰ προέλθῃ ὁ στρατηγὸς Χαρτῆ εἰς τὸ μεταξὺ τῶν δύο στρατοπέδων διάστημα, φέρων τὰ αὐτὰ, ὥς καὶ ἐγὼ ὄπλα, ἤτοι τὴν σπάθην καὶ τὰ δύο του πιστόλια, καὶ τὸ ζήτημα ν' ἀποφασισθῇ μεταξὺ τῶν δύο ἡμῶν. Ἄν τὸν φονεύσω, οἱ ἄνθρωποι τοῦ θά γείνωσιν αἰχμάλωτοί μου, καθ' οὓς διέγραψα ὅρους, ἂν μὲ φονεύσῃ, νὰ διέλθῃ εἰς Βάννην ἀσφαλῶς καὶ ἀνενοχλήτως. Ἀ! ἰδοῦ μία πρότασις, τὴν ὁποίαν δέχεσθε, συνταγματάρχα.

— Ναί, καὶ τὴν ἀναδέχομαι ἐγὼ, εἶπεν ὁ Ῥολάνδος.

— Μάλιστα, εἶπεν ὁ Καδουδάλ, ἀλλὰ δὲν εἴσθε σεῖς ὁ στρατηγὸς Χαρτῆ· ἀρκέσθητε λοιπὸν πρὸς τὸ παρὸν νὰ γείνητε ἀπεσταλμένος του, καὶ ἂν ἀποβρίψῃ καὶ αὐτὴν τὴν πρότασιν, τὴν ὁποίαν ὁμως ἐγὼ δὲν θὰ παρῆλειπον, τότε εἶμαι καλὸς ἡγεμὼν, καὶ θὰ τῷ ὑποβάλω καὶ τρίτην.

Ὁ Ῥολάνδος ἀπεμακρύνθη καὶ δευτέραν φορὰν προσελθὼν δὲ παρὰ τοῖς δημοκράταις, οἵτινες τὸν ἐπερίμενον μετὰ μεγίστης ἀνυπομονησίας, ἐξήγγειλεν αὐτοῖς τὴν ἀποστολὴν του.

— Πολῖτα, τῷ ἀπεκρίθη ὁ στρατηγός, ὀφείλω λόγον τῆς διαγωγῆς μου εἰς τὸν πρῶτον ὑπατον, καὶ ἐπειδὴ εἴσθε σεῖς ὑπασπιστῆς του, ἀναθέτω εἰς ὑμᾶς κατὰ τὴν εἰς Παρισίους ἀποστολὴν σας νὰ τῷ ἐκθέσῃτε τὰ πάντα. Τί θὰ ἐκάνετε εἰς τὴν θέσιν μου; ὅ,τι θὰ ἐκάνετε ὑμεῖς, εἶμαι ἐτοιμος καὶ ἐγὼ τώρα νὰ πράξω.

Ὁ Ῥολάνδος ἐφρικίασε, καὶ τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ἔλαβε τὴν σοβαρὰν ἑκφρασιν ἀνθρώπου πρὸς ἑαυτὸν διαμαχομένου ἐπὶ ζητήματος τιμῆς· μετὰ τινων δὲ στιγμῶν σιωπῆν,

— Στρατηγέ, εἶπεν, ἐγὼ θὰ ἡρνούμην

— Διατί πολίτα; ἠρώτησεν ὁ στρατηγός;

— Διότι ἡ ἑκβασίς μιᾶς μονομαχίας εἶνε τυχαία, καὶ δὲν δύνασθε νὰ διακινδυνεύσῃτε τὴν τύχην ἑκατὸν ἀνδρείων· διότι πρὸς τοῦτοις, εἰς περίπτωσιν τοιαύτην, καθ' ἣν ἕκαστος ὀφείλει νὰ πολεμήσῃ ὑπὲρ ἑαυτοῦ, ἀνῆκει εἰς ἕκαστον νὰ ὑπερασπίσῃ ἑαυτὸν ὅσω τὸ δυνατόν καλλίτερον.

— Τοιαύτη εἶνε ἡ γνώμη σας, συνταγματάρχα;

— Εἰς τὴν τιμὴν μου!

— Τοιαύτη εἶνε καὶ ἡ ἐμή· φέρετέ τὴν λοιπὸν ὥς ἀπάντησιν εἰς τὸν στρατηγὸν τῶν ἐναντίων.

Ὁ Ῥολάνδος ἐπανῆλθε καλπάζων πρὸς τὸν Καδουδάλ καὶ τῷ διεβίβασε τὴν ἀποκρισιν τοῦ στρατηγοῦ Χαρτῆ.

— Περιέργον! εἶπεν ὁ Καδουδάλ μειδιῶν.

— Διόλου περιέργον δὲν εἶνε, διότι τοιαύτην συμβουλὴν ἐγὼ τῷ ἔδωσα.

— Καὶ ὁμως πρὸ μικροῦ εἴσθε ἐναντίας γνώμης;

— Ναί, ἀλλὰ μοι εἶπατε ὅτι δὲν εἶμαι ὁ στρατηγὸς Χαρτῆ.

Ὁ Καδουδάλ ὑπεμειδίασεν

— Ἀς ἴδωμεν λοιπὸν τὴν τρίτην πρότασιν σας, ἠρώτησεν ὁ Ῥολάνδος μετ' ἀνυπομονησίας· διότι ἤρχισε νὰ παρατηρῇ ἡ μᾶλλον παρετῆρει ἐξ ἀρχῆς ὅτι ὁ Καδουδάλ ἔπαιζε πρόσωπον ὥραιον.

— Ἡ τρίτη πρότασίς μου, εἶπεν ὁ Καδουδάλ, δὲν εἶνε πρότασις, ἀλλὰ διαταγή· διαταγή ἣν δίδω εἰς τοὺς διακοσίους ἀνθρώπους μου ν' ἀποσυρθῶσι, καὶ μένω οὕτω μὲ ἑκατὸν στρατιώτας, ὥς ὁ στρατηγὸς Χαρτῆ. Οἱ πρόγονοί μοι Βρέτονες ἐσυνειθίζον νὰ πολεμῶσι πόδα πρὸς πόδα, στήθος πρὸς στήθος, ἀνθρωπος πρὸς ἀνθρωπον, ἡ μᾶλλον εἰς κατὰ τριῶν παρὰ τρεῖς καθ' ἑνός. Ἄν ὁ στρατηγὸς Χαρτῆ νικήσῃ, ἐλευθέρως καὶ ἡσυχῶς δύναται νὰ μεταβῇ εἰς Βάννην, ἀλλ' ἂν νικηθῇ δὲν ἔχει νὰ εἴπῃ ὅτι ἐνίκηθη ὑπὸ τοῦ ἀριθμοῦ. Ὑπάγετε, κύριε δὲ Μοντρεβέλ, καὶ μέινετε μετὰ τῶν φίλων σας. Βλέπετε ὅτι δι' ὑμῶν ἐπαυξάνω τὸν ἀριθμὸν των κατὰ ἓνα, ἐνῷ σεῖς μόνος ἀξίζετε ἀντὶ δέκα.

Ὁ Ῥολάνδος ἀτεκάλυψε τὴν κεφαλὴν

— Τί κάνετε, κύριε; ἠρώτησεν ὁ Καδουδάλ.

— Ἐχω τὴν συνήθειαν νὰ χαιρετῶ πᾶν ὅ,τι φαίνεται μέγα, κύριε, καὶ σὰς χαιρετῶ.

— Ἀς πῶμεν λοιπὸν συνταγματάρχα, ἐν τελευταῖον ποτήριον οἴνου, ἕκαστος εἰς τὴν ὑγείαν ἐκείνου τὸ ὁποῖον ἀγαπᾷ, τὸ ὁποῖον λυπεῖται νὰ ἀφήσῃ εἰς τὴν γῆν καὶ τὸ ὁποῖον ἐλπίζει νὰ ἐπαναίδη εἰς τὸν οὐρανόν.

Καὶ λαβὼν τὴν φιάλην καὶ τὸ μόνον ποτήριον, καὶ ἐμπλήσας αὐτὸ οἴνου, τὸ ἐπαρούσιασεν εἰς τὸν Ῥολάνδον.

— Βλέπετε, κύριε δὲ Μοντρεβέλ, ἐν μόνον ποτήριον ἔχομεν· πῖετε σεῖς πρῶτος.

— Διατί πρῶτος;

— Διότι ἐν πρώτοις εἴσθε ξένος μου, καὶ ἔπειτα διότι εἶνε μία παροιμία, ἡ ὁποία λέγει ὅστις πίνει δεύτερος, μανθάνει τὰ μυστικά τοῦ πρώτου. Καὶ μειδιάσας προσέθηκε— Θέλω νὰ μάθω τὰ μυστικά σας, κύριε δὲ Μοντρεβέλ.

Ὁ Ῥολάνδος ἐκένωσε τὸ ποτήριον καὶ προσέφερεν αὐτὸ εἰς τὸν Καδουδάλ· οὗτος δὲ, ὡς ἔπραξε καὶ διὰ τὸν Ῥολάνδον, τὸ ἐνέπλησεν ἐξ ἡμισείας καὶ τὸ ἐκένωσε.

— Λοιπὸν τώρα γνωρίζετε τὰ μυστικά μου, στρατηγέ; τῷ εἶπεν ὁ Ῥολάνδος.

— Ὅχι ἀπεκρίθη ἐκεῖνος, ἡ παροιμία εἶνε ψευδής.

— Τὸ μυστικόν μου, εἶπεν ὁ Ῥολάνδος μετὰ τῆς ἐγνωσμένης αὐτοῦ εἰλικρινείας, εἶνε ὅτι εἴσθε, στρατηγέ, ἄνθρωπος γενναῖος, καὶ εἶμαι πολὺ εὐτυχής, ἂν πρὸ τοῦ νὰ πολεμίσωμεν κατ' ἀλλήλων, μοι δώσετε νὰ σφίγξω τὴν χεῖρά σας.

Καὶ τείναντες τὰς χεῖρας οἱ δύο νέοι ἐσφίγξαν αὐτάς, ὡς φίλοι μᾶλλον ἐξαρτυόμενοι περὶ μακράν ὁδοπορίαν, ἢ ὡς ἐχθροὶ, οἵτινες ἐντὸς μικροῦ μέλλουσι νὰ ἐπανευρεθῶσιν εἰς τὸ πεδῖον τῆς μάχης.

Εἰς τὰ συμβάντα ταῦτα ἐνυπῆρχε μεγαλειὸν τι ἀνάμικτον ἀπλότητος καὶ γενναιοπρεπείας. Τέλος ἀμφοτέροι ἠγέρθησαν.

— Καλὴν ἐπιτυχίαν, εἶπεν ὁ Ῥολάνδος, ἀλλ' ἐπιτρέψατέ μοι νὰ ἀμφιβάλλω ἂν ἡ εὐχή μου πληρωθῇ, διότι εἶνε ἀληθὲς ὅτι ἐξέρχεται ἀπὸ τὰ χεῖλη καὶ ὄχι ἀπὸ τὴν καρδίαν.

— Ὁ Θεὸς νὰ σᾶς διαφυλάττῃ, κύριε, εἶπεν ὁ Καδουδάλ, καὶ ἐλπίζω ἡ εὐχή μου νὰ πληρωθῇ, διότι εἶνε εἰλικρινὴς ἐκφρασίς τῶν διανοημάτων μου.

— Ὅποιον θὰ ᾔην τὸ σημεῖον, δι' οὗ θὰ ἐννοήσωμεν ὅτι εἴσθε ἑτοιμοὶ; ἠρώτησεν ὁ Ῥολάνδος.

— Εἰς πυροβολισμὸς εἰς τὸν ἀέρα, πρὸς ὃν ἂν ἀπαντήσῃτε δι' ἑτέρου, ἀπεκρίθη ὁ Καδουδάλ.

— Καλὰ, στρατηγέ. Καὶ ὁ Ῥολάνδος ἀπεμακρύνθη καλπάζων καὶ διασχίζων τρίτον ἤδη τὸ μεταξὺ τῶν δύο ἐχθρικῶν στρατοπέδων διάστημα.

— Φίλοι μου, εἶπεν ὁ Καδουδάλ δεικνύων τὸν Ῥολάνδον, βλέπετε τὸν νέον αὐτόν;

Ὅλων τὰ βλέμματα ἐστράφησαν πρὸς τὸν Ῥολάνδον, ὅλων αἱ κεφαλαὶ κατένευσαν, καὶ ὅλων τὰ στόματα ἐψιθύρισαν—Ναί.

— Λοιπὸν αὐτὸν μᾶς ἐσύστησαν οἱ ἐν τῇ μεσημβρίᾳ ἀδελφοί μας, καὶ ἡ ζωὴ τοῦ μᾶς εἶνε ἱερά. Δύνασθε νὰ τὸν αἰχμαλωτίσῃτε ἀλλὰ ζῶντα, καὶ χωρὶς θρίξ τῆς κεφαλῆς τοῦ νὰ ἐγγιχθῇ.

— Καλὰ, ἀπεκρίθησαν πάντες

— Καὶ ἤδη, φίλοι μου, ἐνθυμήθητε ὅτι εἴσθε υἱοὶ τῶν τριάκοντα ἐκείνων Βρετόνων, οἵτινες μεταξὺ Πλοερμέλης καὶ Ζοσσελίνου ἐπολέμησαν πρὸς τριακοσίους ἄγγλους καὶ ἐνίκησαν αὐτούς.

Καὶ ἐκπέμψας στεναγμὸν μύχιον, ὑπετονθόρτισε

— Δυστυχῶς τώρα δὲν ἔχομεν Ἀγγλους νὰ πολεμίσωμεν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΕΝΔΕΚΑΤΟΝ.

Η ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΤΟΥ ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΚΑΛΟΥΔΑΛ.

Τῆς ὁμίχλης ὀλοσχερῶς διασκεδασθείσης, ἀκτίνες τινὲς ἡλιακαὶ ἤρξαντο, ὡς συμβαίνει πάντοτε ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει, νὰ χρωματίζωσι τὴν κιτρίνην τοῦ χειμῶνος χροιάν ἐπὶ τῆς πεδιάδος τοῦ Πλοσκόπου, κατὰ συνέπειαν διεκρίνοντο καλῶς πᾶσαι αἱ κινήσεις, αἵτινες ἐγίνοντο εἰς τὰ δύο στρατόπεδα.

Καθ' ὃν χρόνον ὁ Ῥολάνδος ἐπέστρεφε πρὸς τοὺς δημοκρατικοὺς ὁ Χρυσοχέρης ἐπίσης ἀνεχώρει ἐν τάχει κατευθυνόμενος πρὸς τοὺς διακοσίους ἄνδρας, οἵτινες ἀνεχαίτιζον τὴν πορείαν ἐκείνων.

Μόλις δὲ ὁ Χρυσοχέρης ὠμίλησεν εἰς τοὺς τέσσαρας ὑποστρατήγους τοῦ Καδουδάλ, καὶ ἀμέσως ἐκ τῶν διακοσίων ἀνδρῶν, οἱ μὲν ἑκατὸν ἀποχωρισθέντες, ἐσχημάτισαν ἡμικύκλιον πρὸς δεξιὰ, οἱ δ' ἐπίλοιποι ἑκατὸν δι' ὁμοίας κινήσεως ἐτράπησαν πρὸς ἀριστερά, καὶ ἀμφοτέροι ἀπεμακρύνθησαν κατ' ἀντιθέτους διευθύνσεις, τῶν μὲν βαδίζόντων πρὸς τὸ Πλουμερέτον, τῶν δὲ πρὸς τὴν Σαιντάβην· ὥστε τοιουτοτρόπως ἡ ὁδὸς ἔμενεν ἐλευθέρα.

Ἐπανελθὼν ὁ Χρυσοχέρης παρὰ τῷ Καδουδάλ, τὸν ἠρώτησεν ἂν ἔχῃ ἰδιαιτέρας διαταγὰς νὰ τῷ δώσῃ· ὁ δὲ ἀποκριθεὶς, εἶπε

— Μίαν μόνην λάβε ὀκτῶ ἄνδρας καὶ ἀκολούθει μοι. Ὅταν ἴδῃς τὸν νέον δημοκράτην, μεθ' οὗ συνεδείπνησα, νὰ πίπτῃ ἀπὸ τὸν ἵππον του, νὰ ριφθῇ ἐπ' αὐτοῦ πρὶν ἔτι λάβῃ καιρὸν νὰ ὀρθωθῇ ἐκ τῆς πτώσεως, σὺ καὶ οἱ ἄνδρες σου καὶ νὰ τὸν αἰχμαλωτίσῃτε.

(ἀκολουθεῖ)